

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveša«

Uredništvo in administracija: Ljubljana, Priljubljanska ulica 6/1. Rokopisne ne vračajo. Nepriljubljanski pisni ne sprejemajo. Izdaja vsak teden. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglaševanje po ceniku in dogovoru; davke posebej. Pošt. št.: 11.133. Telefon 3113

Ob žalostni obletnici

»Jugoslovanski učitelji prežeti ljubezni do svojega naroda in svojega težavnega, toda vzvišenega poklica, so graditelji narodne duše, njegove nacionalne zavesti in kulture. Da bi v popolnosti ustrezali željam in nadam, ki jih nanje polaga njihov kralj in narod, Jugoslovansko učiteljsko združenje, ki združuje vse sedanje in bodoče jugoslovanske učitelje, mora biti žarišče prosvete, stebel jugoslovanskega nacionalizma in pobuda za vsa lepa stremjenja v bodočnosti Jugoslavije.«

Aleksander.

Taka je bila njegova oporoka — jugoslovanskemu učiteljstvu.

Nočemo pisati mrtvih obletnic iz same privzgojene pletete do pokojnega vladarja. Nočemo po enoletni težki preizkušnji obupati žalostnih spominov in tudi nočemo dajati duška gnevu, da nam je usoda iztrgala s čela naše fronte vodjo, ki nam je bil svetel vzor z dneva v dan z vedno novimi bodrilnimi besedami. Neštetokrat smo že dokazali svoj idealizem. Ne z besedo in frazami, tudi ne z golim fanatizmom, marveč s stvarnimi in neizpodbitnimi dokazi dela in požrtvovalnosti. In delo, storjeno po Njegovi volji, je bilo tisto delo, ki je za vselej postavilo najtrdnjše temelje jugoslovanski prosveti in vzgoji. Kultura, ki se je gradila na te temelje, bo v letih prihodnosti izpričala in potrdila, kar je vedel, videl in hotel veliki pokojnik. Besede, ki jih je zapisal pokojni vladar nam učiteljem, so tako jasen dokaz našega idealnega stremjenja za zgradbo svetle in lepše bodočnosti jugoslovanskega naroda, da jih ne more zasenčiti in umazati prav nihče. Kdor bi hotel dvigniti svojo pest proti temu idealizmu, kdor bi hotel izpodkopati in uničiti ta idealizem, ta bi grešil proti duhu in smernicam pokojnega vladarja in narod sam bi dvignil proti njemu ogorčenje.

Teško je danes doumeti veličino in pomembnost življenja Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja za našo državo.

Teško je doumeti globoko in plodno vsebino ter dalekosežnost Njegovih načrtov onim, ki so stali z Njim ramo ob ramo in bili tolmači Njegovega prizadevanja in volje narodu, nikakor pa niso mogli doumeti vsega tega oni, ki so stali daleč proč od Njega in ljudstva. Zato so učitelji ponosni, da je prav nje izbral veliki pokojnik za stebre svoji državi, ponosni, da imajo v bodočnosti jugosl. države namenjeno nalogo izvrševati voljo svojega kralja: s svojim delom in prizadevanjem doprinesti v dobrobit ljudstva vse, kar premorejo njihove telesne in duševne sile.

In da je to resnica, da je to najtrdnjše dokaz najstvarnejšega in najplodnejšega dela, katerega istinitost nam mora biti jasno in nedvomno v čistih srcih vprav ob tej žalostni obletnici smrti, izpričuje samo eno in to je: desettisoči jugoslovanskega učiteljstva usmerjajo srca mladine, ki je bila, je in mora ostati glasnik močne Jugoslavije, k delu in požrtvovalnosti v korist skupnosti, k samozatajevanju in odločnosti, zakaj mnogo je treba odpora in previdnosti, da se z vsem onim, kar je starega in kar se podira, ne podre obenem tudi novo, ki je stalo mnogo resničnih žrtev, preden se je zgradilo. Duh svobode veje v srca doraščajoče mladine, duh svetle bodočnosti in slave lije z dneva v dan v mlade duše in z dneva v dan čuje nad vsem tem zgodovinskim dogajanjem budna in močna roka jugoslovanskega učitelja in njegovo srce utripa v eni sami želji, uresničiti ideal viteškega vladarja, ki sta nam ga pred letom dni ugrabila mrznja in zavist.

»Iz naroda za narod!« to je bila parola pokojnega kralja. In naša parola? Je bila, je in mora ostati: »Iz naroda za narod!« Prav v tem sta si bila duh viteškega vladarja in delo jugoslovanskega učiteljstva kakor utrip srca in kretnja roke, ki ustvarja umetnino. Kdo je oni, ki posluša od zore do mraka slehernega dne žalost in veselje jugoslovanskega ljudstva? Kdo je oni, ki od zore do mraka slehernega dne posveča misel in vse ustvarjanje jugoslovanskemu narodu? Kdo je oni, ki od zore do mraka slehernega dne žrtvuje sebe in vse, kar ima, jugoslovanski zemlji? Kdo je oni, ki sleherni misel in sleherni utrip srca ne namenja jugoslovanski prosveti in vzgoji mladine in ljudstva. In kdo je oni, ki mu z dneva v dan, sleherni minuto ne uhaja pogled v zarje vidove? To je jugoslovanski učitelj, prežet z duhom pokojnega Viteškega kralja Aleksandra I. Zedinitelja! To so delo in žrtve za močno in nerazdruženo Jugoslavijo. Kdo jo ni ljubil, ne da bi občutil zmagu njene ljubezni nad seboj? Kdo ni prisluhnil njeni preteklosti in dvignil pesti proti suženjstvu? Kdo ni s pesmijo v srcu zavriskal ob doživljanju nje ne svobode? Kdo ni začutil v tem težkem, čudo težkem času, biti njenega srca v znamenju vstajenja? In kdo je tesno vezan z njeno usodo? Je to jugoslovanski učitelj, ki orje in seje in plodi z dneva v dan z duhom velikega pokojnega vladarja, s pesmijo, ki v vekove doni: »Bodočnost Jugoslavije je v tebi, draga mladina!« In ta

VSEBINA:

Ob žalostni obletnici.
Razpis službenih mest.
Izmena šefa za osnovno šolstvo pri kr. bansk. upravi v Ljubljani.
Pregled odtegljajev.
Kočevje zahteva ...
Otto Glöckel.
LISTEK: Slike iz naše preteklosti.
Splošne vesti. — Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU.

mladina je sila, ki hoče venomer kvišku, ki hoče vedno dalje in vedno globlje, ki ruši in prestavlja gore, gradi mostove in vodi hudournikom pot, je moč, ko skala večna, ko hrast, ki kljubuje viharju in času.

Ko nam prihaja vse to v misel in besedo, ko se v misli in besedi budi vsa borbenost in doslednost, ko nam ob obletnici smrti našega velikega učitelja vre na dan tisoč in tisoč neizgovorjenih in neizživljenih stvari, ko nas uspehi in razočaranja vesele in grene, smo si svesti, da sta idealizem in požrtvovalnost naša evangelija. Se močnejša, še silnejša mora biti naša ljubezen, da ne bo zatempneta duša, da ne bo klonilo telo pod udarci pesti zlega časa in usode. »Če padete vi, pal bo z vami i rod!«

In ob spominu Nanj, ki nam je začrtal pot kličemo ob obletnici Njegove smrti: »Slava Viteškemu kralju Aleksandru I. Zedinitelju.

Razpis službenih mest

Učiteljstvo zelo težko občuti, da se letos niso razpisala službena mesta. Dosedanji način razpisa in oddaje službenih mest je pokazal v praksi vse svoje senčne strani za šolo in šolsko delo. Zato je potrebno, da se zadevne določbe zakona izpreme in naj se v bodoče prazna službena mesta mesečno razpisujejo in se sproti oddajajo, premestitve pa se izvedejo o velikih počitnicah. Temeljni princip pa mora biti, da se brez razpisa ne odda nobeno mesto.

(Banovinska skupščina JUU.)

Take in podobne resolucije je sprejelo učiteljstvo že čisto na svojih zborovanjih in skupščinah. Letošnja banovinska skupščina je že večkrat sprejela sklep ponovila, ker je oddaja služb po razpisu od dne do dne nujnejša.

Učiteljske službe so javne, zato se morajo javno oddajati. Vsi učitelji imajo pravico potezati se za vsako pristoje službeno mesto. Iz tega sledi, da jim je treba dati tudi možnost, da se morejo te pravice poslužiti.

Taka praksa je veljala v učiteljski službi pred uveljavljenjem šolskega zakona in je povsem zadovoljevala učiteljstvo, pa tudi ustrezala šolskim oblastem in koristim šole.

Naša želja in potreba nemotenega napredka šole je, da službujejo učitelji dalj časa na enem kraju, spoznajo vse razmere in okoliščine svojega področja in se tako rekoč ukorenijo v narod. Vendar je potrebno, da ima učitelj tudi možnost spremeniti službeno mesto. Ni vsak učitelj za vsak kraj, pa tudi najboljše se v kraju preživijo. Pogostokrat nastanejo gospodarski in drugi razlogi, ki nujno terjajo premestitev. Resničnim potrebam in željam je treba ugoditi, saj more le zadovoljen učitelj uspešno vršiti svoje posle.

Zakon o narodnih šolah postavlja v § 98 točne pogoje, ki dajejo učitelju prednost, kadar se poteza za novo službeno mesto. Te pogoje pa je mogoče prav preceniti in jih pravilno upoštevati šele tedaj, kadar si stopijo nasproti konkurenti ramo ob ramo s svojimi uradno ugotovljenimi vrlinami in zaslugami, ne pa s priporočili in intervencijami.

Podeljevanje službenih mest po razpisu, kjer odločajo pri presoji prvenstveno učiteljevo delo, njegove resnične zasluge za šolo in narod, starostna doba in socialne prilike, je edino pravilno in vsakokrat bolj vzgojno, kakor tajno podeljevanje služb, ko pogostokrat vplivajo in odločajo vsi drugi, samo ne zgornj navedeni razlogi.

Ne izkramo s tem sodbe ali obsodbe onim, ki odločajo o podelitvi služb, pač pa načinu oddaje. Dokler se ne bodo redno objavljala vsa prazna službena mesta, se razmere ne bodo spremenile, nezadovoljstvo učiteljstva ne zmanjšalo in tajnih posredovanj in intervencij ne bo konca.

Ker čutimo vsi učitelji, pa tudi prosvetni upravi ne more biti neznan, da tako kakor do sedaj, ne more več naprej, je potrebno, da se ponovno uvedejo objave vseh prostih in izpraznjenih službenih mest v svrhu zdrave konkurence in izbire najsposobnejših.

Zakon o narodnih šolah določa v § 93, da objavlja število praznih učiteljskih mest minister prosvete ob koncu šolskega leta. Po predlogu banske uprave in z ozirom na splošno

potrebo službe v vsej državi, izvrši minister prosvete razpored učiteljev do 15. avgusta vsakega leta. Premestitve učitelji morajo biti v novih krajih najkasneje do 25. avgusta. Tako je urejeno in odredeno po zakonu, kako pa je ta reč v praksi, nam ni treba pojasnjevati. Pa recimo, da bi bile izvršene premestitve vsako leto točno v času, ki ga predpisuje zakon. Z vsako premestitvijo nastanejo nova prazna službena mesta. Ako se ravna točno po besedilu zakona, morajo ostati ta mesta neoddana in nezasedena do prihodnjega razporeda, ki bo šele 5. julija, odnosno 15. avgusta prihodnjega leta. Tako postopanje bi bilo nevzdržno in za šolo škodljivo. Izpraznjena mesta je treba popolniti, sicer bodo učitelji brez dela, razredi pa brez učiteljev.

Ker pa ta mesta po besedilu zakona ne morejo biti razpisana, jih je treba popolniti na katerikoli način, da ne trpi šolsko delo.

Pojavi se tolikokrat kritikovano nameščenje in oddajanje službenih mest brez razpisa in brez objav. Marsikateri bi se rad potezal za eno ali drugo mesto, če bi bilo objavljeno. Tu začne čevliti ona tako osovražena protekcija, nizkohtno priporočanje in iskanje mogočih in nemogočih poti in zvez, ki niso v korist učiteljem ne v korist šoli.

Da se je vpeljala taka praksa, je vzrok napačno tolmačenje ravnokar omenjenega § in pa § 97 zakona o narodnih šolah, ki pravi: »Premestitve se izvršujejo praviloma samo koncem šolskega leta. V času, ko traja delo v šoli od 1. 9. do 28. junija, se ne morejo vršiti premestitve po prošnji. O izjemah, ako ne nasprotujejo službenim interesom, odloča minister prosvete.«

Zdi se, da se s sedanjo prakso najbolj greši proti temu §, saj se največ izpopolnitev in največkrat tudi namestitve izvrševajo prav v sredi šolskega dela in to iz razloga, ker se namestitve na objavljena mesta ne izvršijo pravočasno, popolnitve izpraznjenih mest pa se morajo izvršiti med šolskim delom, če nečemo imeti razredov brez učiteljev.

Vsa službena mesta, ki se izpraznjujejo vsled premestitev po razpisu, smrti, upokojitve, ostavk na službo, otvoritvi novih razredov, naj se sproti objavljajo, ker je to v interesu službe in ne nasprotuje § 97.

Z rednimi objavami službenih mest bo ustrezno učiteljem, ker se bo zavrlo iskanje protekcij in odstranilo medsebojno trenje. Pomagalo pa bo tudi prosvetni upravi, saj bo lahko postavila na določena mesta najboljše in najsposobnejše učitelje.

Objava vseh službenih mest bo vrnila učiteljstvu vero v objektivno postopanje, pa tudi pospešila delavnost in zdravo tekmovanje. Zaveš, da more nakloniti učitelju boljše mesto sposobnost, delavnost in resnične družinske potrebe, bo vzbudilo zdravo tekmovanje od katerega bosta imela korist šola in narod.

Sklepi, predlogi in resolucije učiteljstva, sprejeti na raznih skupščinah, niso nikake bolestne želje posameznikov, ampak odločna zahteva vsega stanu, ker vidi v pravilni rešitvi tega vprašanja zdravo osnovo za uspešen razvoj šole, pa tudi za krepko in učinkovito zdravilo zoper vse, ki žele tajno po ovinkih in stranpotih z nekorrektnimi intervencijami in posredovanji na bolja in udobnejša mesta preko zaslužnejših in potrebnejših.